

Turvaohjeet

lasten vanhemmille ja kasvattajille lasten hätätilanteita ja vaaratilanteita varten.

Nämä turvaohjeet on erityisesti tarkoitettu opetettaviksi pienille ala-asteen koululaisille, jotka alkavat liikkua yksinään kodin ulkopuolella ja alkavat liikkua myös netissä yksinään. Tässä vaiheessa lapsen pitäisi hallita hätätilanteet sekä ongelma- ja vaaratilanteet ja tietää, miten toimia ja kehen ottaa yhteyttä.

Näissä turvaohjeissa on otettu huomioon Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen THL:n ohjeet 4–11-vuotiaille (” Tunne ja turvataitoja lapsille” 2015, Lajunen Kaija, Andell Minna, Ylenius-Lehtonen Mirja, THL:n ohjeita 4–11-vuotiaille lapsille s. 101).

Turvallisuus on lapsen perusoikeus. Pidä huolta tästä perusoikeudesta ja anna lapselle riittävät turvaohjeet eri tilanteisiin.

Hätänumero 112 ja EU:n yhteiset lasten auttamiseen tarkoitetut numerot 116000 ja 116111

1.Hätänumero 112: Opeta lapselle hätänumero 112 ja sen oikea käyttö .

Hätänumeroon soitetaan vain kiireellisissä hätätilanteissa, jolloin paikalle tarvitaan auttavia viranomaisia. Kun tiedät tai epäilet hengen, terveyden, omaisuuden tai ympäristön olevan uhattuna tai vaarassa, voit soittaa hätänumeroon.

[Milloin soitat hätänumeroon 112? - Hätäkeskuslaitos](#)

[Ongelmatilanteet ja tiedustelut - Hätäkeskuslaitos \(112.fi\)](#)

2.Opeta lapselle, mikä on hätätilanne, jolloin pitää ja saa soittaa hätänumeroon. Käy lapsen kanssa läpi erilaisia ongelmatilanteita kertomalla esimerkkitapauksia, joissa tarvitaan apua ja neuvoa. Pohtikaa yhdessä, voiko soittaa hätänumeroon esim. seuraavanlaisissa tapauksissa

- kaveri loukkaa pahasti jalkansa eikä pysty liikkumaan (kyllä)
- koira karkaa pihasta (ei yleensä, mutta kyllä, jos koira on vaarallinen)
- koulussa huomaat, että jollakin kaverilla on mukanaan teräase (teräaseen hallussapito julkisella paikalla on lain mukaan kiellettyä) (kyllä – kouluun ei saa viedä mitään aseita, ei myöskään leikkiaseita)
- koulun ulkopuolella on autossa henkilö, joka pyytää koululaisia kyytiinsä (kyllä)
- kaveripiirissä syntyy nahina tai tappelu (näissä tilanteissa olisi hyvä kääntyä lähellä olevan aikuisen puoleen ensin, mutta jos ei aikuista ja jos terveydenvaara niin kyllä)
- kaveripiirissä joku syyllistyy lainvastaiseen tekoon: ottaa itselleen toisen omaisuutta tai vahingoittaa toisen omaisuutta (tapauskohtainen harkinta, voiko asiasta ensin keskustella aikuisen kanssa?)

- jos esimerkiksi havaitsee meneillään olevan pyörävarkauden, voi soittaa hätänumeroon
 - eläin hädässä – milloin soitat hätänumeroon [Eläin hädässä - milloin soitat 112? -](#)
 - [Hätäkeskuslaitos](#)
linkkiyhteys: lisää esimerkkejä
3. Vanhempien puhelinnumero: pidä huoli siitä, että lapsi osaa ulkoa vanhempien puhelinnumeron ja lisäksi ehkä jonkun muun läheisen ja tärkeän henkilön numeron.
4. EU:n yhteinen lasten puhelin 116111. Muut lapsia auttavat numerot: Hätänumeron lisäksi on tarjolla lapsia auttavia puhelinpalveluita, joihin lapset voivat soittaa, jos kyse ei ole hätätilanteesta: anna lapselle tietoa näitä palvelunumeroista mm. EU:n yhteisesti lasten puhelimen numerosta: Suomessa lasten auttavaa numeroa ylläpitää Mannerheimin Lastensuojeluliitto: <https://www.nuortennetti.fi/apua-ja-tukea/lasten-ja-nuorten-puhelin/>. Lasten puhelimeen voi soittaa maksutta.
- Lasten puhelimen palvelu ruotsin kielellä: på svenska må-ti kl. 14–17 och ons-to kl. 14–20 på numret 0800 96 116.
- Apua saa myös seuraavista palveluista:
- Apuu-chat (7–15-vuotiaille) auki joka päivä klo 9–22, osoite apuu.fi apuu-chat, SOS-Lapsikylän keskustelutuki
 - SekasinChat (12–29-vuotiaille) <https://sekasin.fi/> (Mieli ry:n keskustelupalvelu)
 - Kriisitilanteissa apua saa Mieli ry:n valtakunnallisesta kriisipuhelinpalvelusta:
[MIELI Kriisipuhelin 09 2525 0111](tel:0925250111)
5. EU:n yhteinen kadonneiden lasten auttava numero 116000: Siltä varalta, että lapsi eksyy tai katoaa perheen ulkomaan matkan aikana EU:n alueella, on hyvä tietää, että on olemassa EU:n yhteinen auttava palvelunumero 116000. Suomessa tulee lapsen katoamisesta ilmoittaa ensin hätänumeroon 112:een. Ohjeet ks. linkki hätäkeskus ja www.kadonneetlapset.fi.
- Lasten eksymisten varalta ulkomaan matkojen aikana, lapsella olisi hyvä olla ranneke, josta löytyy vanhempien puhelinnumerot. Lasten vanhemmille kuuluu lasten valvontavelvollisuus ja turvallisuudesta huolehtiminen: lapsia ei tule jättää ilman asianmukaista valvontaa (esim. jättää nukkumaan hotellihuoneeseen ilman vanhempia).

Koulutie ja koulun lähialueet, autoon houkuttelijat, avunpyytäjät

6. Koulutie ja koulun lähialueet: jos joku vieras henkilö pyytää lapsia kyytiinsä koulun ulkopuolella ja lähialueilla, tulee lasta ohjata luonnollisesti, ettei mene vieraiden kyytiin, mutta että myös ilmoittaa asiasta heti hätänumeroon ja kouluun. Jos mahdollista, on hyvä yrittää muistaa sellaisen henkilön auton rekisterinumero.
7. Koulutiellä saattaa olla myös sellaisia vieraita henkilöitä, jotka pyytävät lapselta neuvoa tai apua johon ongelmaan. Nämä aikuiset saattavat kysyä esim. neuvoa oikeasta reitistä johonkin osoitteeseen tai pyytävät lasta auttamaan jossakin muussa asiassa ja lähtemään aikuisen mukaan (esim. kadonneen esineen etsimisessä). Kerro lapselle, että lapsen ei tarvitse auttaa tällaisia vieraita aikuisia ja että on poistuttava paikalta nopeasti. Aikuiset voivat pyytää apua ja neuvoa muilta aikuisilta. On esiintynyt tapauksia, joissa vieras aikuinen käyttää jotakin veruketta ja pyytää apua lapselta saadakseen lapsen mukaansa tai pois julkiselta paikalta. Näillä aikuisilla on tarkoituksena hyväksikäyttää lapsia ja näistä tapauksista on erittäin valitettavia esimerkkejä.
8. Aikuisen mukaan lähteminen: lasta tulee ohjata, ettei hän lähde tapaamaan tuntematonta nettikaveria ilman aikuista. Lapsen ei tule lähteä myös tutun aikuisen mukaan, jos hän ei ole sopinut siitä kotiväen kanssa. Jos lapsi poikkeaa vanhempien kanssa sovituista kellonajoista, niistä tulee ilmoittaa kotiväelle aiheettomien katoamisilmoitusten välttämiseksi.
9. THL:n ohjeiden mukaan lapsen ei tule koskaan mennä yksin ilman aikuista pimeisiin ja autioihin paikkoihin.
10. Käy lapsen kanssa läpi tilanteet, joissa hän saattaa eksyä, joku alkaa seuraamaan häntä tai lapsi kohtaa uhkaavasti tai oudosti käyttäytyvän henkilön. THL:n ohjeiden mukaan, lasta tulee ohjata menemään kauppaan tai johonkin muuhun paikkaan, jossa on paljon ihmisiä ja kertomaan ongelma aikuiselle.
11. Opeta lasta, ettei hän ota vierailta henkilöiltä makeisia, juomia, ruokaa tai savukkeita.

Lapsi yksin kotona ja yksityisyyden suojaaminen

12. Lapsi yksin kotona: opeta lapselle, ettei kodin ovea tule avata, jos ei tiedä, kuka oven takana on. Lapsen ei tule myöskään puhelimesta kertoa kenellekään, että on yksin kotona. Lasta tulee ohjata kysymään, kenelle äiti tai isä voi soittaa takaisin.

13. Yksityisyyden suojaaminen: lasta tulee ohjata, ettei hän anna yhteistietojaan (nimi, osoite, puhelinnumero, sähköpostiosoite) tuntemattomille.
14. Yksityisyyden suojaamiseen kuuluu myös se, ettei lapsi lähetä netissä tai muutoin luovuta muille sellaisia valokuvia, joissa lapsi esiintyy vähäpukeisena tai alastomana. Opetta lapselle, että hänelle on yksityiset alueet kehossaan ja ne ovat ne alueet, jotka peitetään uimapuvulla. Jos joku pyytää lapselta sellaisia kuvia tai lapsi saa sellaisia kuvia netin kautta, tulee niistä kertoa aikuiselle.
15. Yksityisyyden suojaamiseen kuuluu myös se, ettei kenestäkään toiselta lapsesta julkaista loukkaavia kuvia netissä tai muualla. Valokuvaaminen julkisella paikalla on yleensä sallittua, mutta muita henkilöitä ei saa loukata julkaisemalla sellaisia kuvia, jotka loukkaavat heitä.
16. Ohjaa lastasi käyttämään nettiä turvallisesti: ohjeita turvalliseen netin käyttämiseen löytyy mm. osoitteista: www.pelastakaaalapset.fi ja www.mll.fi.
17. Jos lapsi näkee jotain mieltään järkyttävää tai joku käyttäytyy häntä kohtaan oudosti netissä tai muualla, asiasta tulee kertoa turvalliselle aikuiselle.
18. Keskustele lapsen kanssa siitä, kuka oikeasti on vieras henkilö ja mitä lapsen huijaaminen tarkoittaa. Lasten hyväksikäyttöön pyrkivät henkilöt onnistuvat pahoissa aikeissaan ”tutustumalla lapseen” vähitellen netissä, tekeytymällä toiseksi ja toisen ikäiseksi kuin mitä ovat ja salaavat sen, mihin ovat pyrkimässä. Lapsen hyväksikäyttö perustuu miltei aina huijaamiseen. Kerro lapselle, mitä huijaaminen tarkoittaa. Lapsi on vaaratilanteessa, jos hän kertomatta vanhemmilleen lähtee tapaamaan tuntematonta henkilöä, joka on huijannut hänet tällaiseen tapaamiseen.

Ongelmatilanteisiin löytyy aina apua eikä lapsi ole syyllinen

19. Apu lapselle: Jos jotain ikävää on jo tapahtunut, lapsi on esimerkiksi lähettänyt netissä jollekin tuntemattomalle itsestään alastonkuvia, anna lapselle jo ennakkoon ohjeet, miten toimia ja mitä tuollainen tilanne oikeasti tarkoittaa. Opetta lasta, ettei hänen tule syyttää itseään, vaan että syy on aika aikuisen ja että lasta voidaan aina auttaa. Jotkut lapset ovat masentuneet näissä tilanteissa, joten on todella tärkeää saada lapselle apua ja asiantuntijan neuvoja, miten voittaa ahdistus ja saada apua. Lasta ei saa syyllistää asiasta, josta aikuinen on vastuussa. Jos lapsi joutuu ns. seksikiristyksen kohteeksi eli että lapsen alastonkuvan saanut uhkaa esim. levittää kuvaa ja vaatii lapselta rahaa, ilmoitus tulee tehdä poliisille ja pyytää ohjeet siitä, miten todistusmateriaali otetaan talteen.

Monet lapset lähtevät hakemaan internetistä tietoa seksiasioista, jos tietoa ei ole muuten saatavilla. Pidä huoli siitä, että siinä vaiheessa, kun tiedon tarve alkaa, lapsi tietää, mistä saa asiallista ja oikeaa tietoa seksuaalisuudesta. Netissä liikkuvat rikolliset käyttävät hyväkseen usein juuri sitä, että lapsi saattaa olla kiinnostunut saamaan tietoa seksuaalisuuteen liittyvistä asioista.

Liian hyvä tarjous ja vaaralliset some-haasteet

20. Opeta lapselle terveeseen järjen käyttöön ja ”hälytyskellojen” kuuntelua. Käy lapsen kanssa läpi sellaisia tilanteita, joissa hälytyskellojen pitää soida ja lapsen pitää olla tarkkana, mitä tekee. Joskus käy niin, että joku tarjoaa netissä, koulutiellä tai muualla jotain sellaista, mikä tuntuu liian hyvältä ollakseen totta. Liian hyvä tarjous on huijareiden käyttämä menetelmä. Silloin pitää hälytyskellojen soida. Liian hyvä tarjous ei ole totta, vaan se on houkutin ja ansa, jolla lapsi tai nuori saadaan tekemään jotain, mitä huijari/rikollinen haluaa.

Opeta lapsellesi, ettei pidä olla ”yllytyshullu”. Hälytyskellojen pitää soida silloin, kun kaverit tai nettihaasteet yllyttävät johonkin vaaralliseen. Netissä on paljon erittäin vaarallisia some-haasteita, joihin lapsen ei pidä missään nimessä lähteä mukaan. Ks.

[Vaaralliset somehaasteet – MLL](#)

PUHU LAPSEN KANSSA VAARALLISISTA SOMEHAASTEISTA!

TIETÄÄKÖ LAPSESI, MILLOIN HÄTÄNUMEROON PITÄÄ SOITAA?

OPETA LAPSELLE RAJAT

OPETA LASTA

JOS JOKU TUNTUU LIIAN HYVÄLTÄ OLLAKSEEN TOTTA, ON SYYTÄ VARO!

Autathan lastasi ymmärtämään rajat- sekä fyysiset että digitaaliset. Yksityisyyden suojaaminen on tärkeä taito niin netissä kuin tosielämässäkin.

Laitteen parantamiskeskus ry
Children & Fundamental Rights

Co-funded by
the European Union

Children & Fundamental Rights

Co-funded by
the European Union

Children & Fundamental Rights